

HINDAMISOTSUS

31.10.2017 nr 5-1/17/51

Tartu

Riigi infosüsteemi haldussüsteemis registreeritud andmekogude hulgast arhiiviväärtusega osa väljaselgitamine

1 ÜLDOSA

1.1 HINDAMISE ALUS

Rahvusarhiivi hindab avalike ülesannete täitmise käigus tekkiva teabe arhiiviväärtust arhiiviseaduse (RT I, 21.03.2011, 1) paragrahvi 7 lõigete 1 ja 2 alusel.

1.2 HINDAMISE EESMÄRK JA ULATUS

1.2.1 Hindamise algatamine

Rahvusarhiiv on arhiivimoodustajate tegevuse käigus tekkinud ja tekkiva teabe hindamisega lõpule jõudmas. Hindamine toimus ministeeriumide valitsemisalade kaupa ja hõlmas ka andmekogusid, kui asutuse tegevuse dokumenteerimise üht vormi. Andmekogusid hinnati koos andmekogu andmete aluseks olevate dokumentidega (registritoimikutega), mis reeglina olid välja toodud andmekogu vastutava/volitatud töötleja liigitusskeemis (dokumentide loetelus).

Andmekogu arhiiviväärtuse määratlemine asutuse tegevuse kontekstis võimaldas andmekogu vaadelda koos sama funktsiooni täitmise käigus loodud muu teabega ning sellega vältida samasisulise teabe dubleerivat edasist säilitamist Rahvusarhiivis.

Konkreetseid, ainult andmekogusid puudutavaid hindamisi on olnud üksikuid ja need on üldjuhul toimunud andmekogu haldava asutuse taotlusel seoses andmekogu lõpetamisega, andmekogu alusdokumentide massdigiteerimisega või säilitustähtaja möödumisega.¹

Teabe asutusepõhine hindamine on toimunud pika perioodi vältel ning selle aja jooksul on:

---

¹ Üksikotsusega on hinnatud hooneregister (2003), Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem (2006), rahvakapitali obligatsioonide register ja erastamisväärtpaberite keskregister (2010), kinnistusraamat (2010), pärimisregister (2012), ettevõtte-, äri-, mittetulundusühingute, sihtasutuste registrid ja kommertspandiregister (2013), laevakinnistusraamat (2013).

- teabe- ja andmehalduse osakaal asutustes oluliselt kasvanud,
- riigi infosüsteemide haldussüsteemi (*edaspidi RIHA*) näol on loodud ülevaade avalike ülesannete täitmisel loodud andmekogudest,
- Rahvusarhiiv on kogumispõhimõtete uuendamisega selgemalt väljendanud oma seisukohti seoses andmekogude kogumisega.

Rahvusarhiivil tuleb kogumisel arvestada tõsiasjaga, et faktide ja tegevuste tõendused esinevad järjest rohkem andmete ja nendevaheliste seoste kujul andmekogudes. **Loodud on hulgaliselt asutuste üleseid andmekogusid** (näiteks EHIS, KOVIS, Tervise Infosüsteem) **mille hindamine asutuste või funktsioonide kaupa pole mõistlik või isegi võimalik.** Andmekogude andmed on omavahel ristkasutuses, teenides erinevate huvirühmade eesmärke, mistõttu tuleb RIHAs registreeritud andmekogusid vaadelda laiemalt kui seda on ühe asutuse ülesanded või vastutusala.

Sellest tulenevalt algatas Rahvusarhiivi hindamiskomisjon andmekogude eraldiseisva ja asutuse kontekstist sõltumatu hindamise. Hindamisel seati ülesandeks analüüsida avalike ülesannete täitmise käigus loodud andmekogusid lahus konkreetse asutuse ülesannetest ja hinnata nende olulisust riigi tegevusvaldkondade taustal, rakendades Rahvusarhiivi kogumispõhimõtete sätteid.

1.2.2 Hindamise eesmärk

Rahvusarhiiv kogub ja säilitab Eesti ajalugu, kultuuri, riiklust ja ühiskondlikke olusid dokumenteerivat teavet ning tagab selle mugava kasutamise.

Hindamise eesmärk on **RIHAs registreeritud** ja avalike ülesannete täitmiseks loodud andmekogude hulgast **selliste väljaselgitamine**, mis on **Eesti rahvusriigi ja ühiskonna kestmise seisukohalt kõige olulisemad ja peegeldavad riikliku poliitika mõju ühiskonnale kõige laiemalt.**² Sealjuures vaadatakse üle praeguseks tehtud hindamisotsused andmekogude arhiiviväärtuse osas ja vajadusel muudetakse neid (vt käesoleva hindamisotsuse Lisa 2).

Hindamise tulemusel:

- antakse selge sõnum a) andmekogude vastutavatele töötlejatele, et arvestada andmekogu luues ja hallates selle arhiveerimise nõuetega; ning b) andmekogu volitatud töötlejatele, et arendada välja andmekogu arhiveerimiseks vajalikud funktsionaalsused;
- korrastatakse Rahvusarhiivi tegevused andmekogude RIHAs registreerimise kooskõlastamise protsessis;³
- kaasajastatakse andmekogu hindamise põhimõtteid vastavalt Rahvusarhiivi kogumispõhimõtetele (2017).

² Rahvusarhiivi kogumispõhimõtted p 1.6.1, 1.6.3 ja 1.6.4.

³ Rahvusarhiiv on alates 2008. aastast riiklike andmekogude andmekoosseisude registreerimisel RIHAs üks neljast asutusest, kes kooskõlastab esitatud andmeid ning jälgib neid **arhiiviväärtuslike andmete** sisaldumise osas.

1.2.3 Hindamise ulatus

Käesoleva hindamisotsuse **objektiks on RIHA⁴s registreeritud andmekogud.⁵**

Märkus: Andmekogu on riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku isiku või avalikke ülesandeid täitva eraõigusliku isiku infosüsteemis töödeldavate korrastatud andmete kogum, mis asutatakse ja mida kasutatakse seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks.⁶

RIHA on infosüsteem (kataloog), mis koondab lisaks seal registreeritud andmekogudele **informatsiooni** riigi infosüsteemi koosseisu kuuluvate andmekogude poolt pakutavad teenuseid vahendavate infosüsteemide⁷ (need ei oma andmekogu staatust) ning tarkvaraliste standardlahenduste⁸ kohta.

Hindamise **objektiks ei ole** järgmised RIHAs registreeritud infosüsteemid:

- **standardlahendused**, kuna need ei sisalda asutuste funktsioonide täitmist kajastavaid andmeid;
- andmekogu **teenuseid vahendavad infosüsteemid** (nn liidesed), kuna need ei halda otseselt andmeid vaid üksnes osutavad muudes andmekogudes hoitavate andmete vahendamise teenust.

Märkus: Standardlahendused ja andmekogu teenuseid vahendavad infosüsteemid väljuvad arhiiviseaduse § 2 lg 1 toodud dokumendi leaaldefinitsiooni raamidest.

Käesoleva hindamisotsusega **ei hinnata**

- RIHAs registreeritud Tallinna, Narva ja Maardu linnavalitsuste andmekogusid ja infosüsteeme, kuna nende hindamine kuulub vastavalt arhiiviseaduse § 11 kohaselt vastava kohaliku omavalitsuse pädevusse;
- andmekogusid, mida peetakse avalike ülesannete täitmiseks, kuid mida pole RIHAs registreeritud (sh andmekogud, millele juurdepääs on piiratud riigisaladuse ja salastatud välisteabe-, statistika-, notariaadi- jm seadusega) ja asutusesiseseks kasutamiseks loodud infosüsteeme. **Neid hinnatakse või on hinnatud asutusepõhiste hindamisotsustega.**

---

⁴ Riigi infosüsteemide haldussüsteem <https://riha.eesti.ee/riha/main>

⁵ Andmekogu on alati infosüsteem, kuid infosüsteem pole (õiguslikus mõttes) alati andmekogu. Infosüsteemid on ka näiteks asutuste võrgu- ehk veebilehed, mitu andmekogu võivad tehniliselt moodustada ühe infosüsteemi (nt äriregister, mittetulundusühingute, sihtasutuste register, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste register), mille pidamist võivad reguleerida eraldi seadused. Samas võivad mitu infosüsteemi moodustada andmekogu (nt politsei andmekogu). (AKI, Andmekogude juhend (2013) http://www.aki.ee/sites/www.aki.ee/files/elfinder/article_files/Andmekogude%20juhend.pdf)

⁶ Avaliku teabe seadus § 43¹ lg 1.

⁷ Teenuseid pakuvad ja andmeid vahendavad infosüsteemid on nt veebiportaalid (nt eesti.ee), veebilehed, infosüsteemi kasutajaliidesed ja teenusliidesed x-tee teenuste osutamiseks.

⁸ Standardlahendus on tarkvara, mida on mitmel asutusel võimalik kasutusele võtta ja sellele oma andmekogu üles ehitada (nt KOV GIS Evald jäätmevaldajate registri moodul, Siuts – kohalike toetuste haldamise tarkvara, Haigla infosüsteem Liisa, Haridusteenuse haldamise süsteem ARNO jms). Standardlahendustena on registreeritud ka avalikus sektoris kasutatavad dokumendihaldussüsteemid.

2 HINDAMISE LÄBIVIIMINE

2.1 HINDAMISE ALUSDOKUMENDID

Hindamisel **lähtuti** arhiiviseadusest, arhiivieskirjast ja Rahvusarhiivi kogumispõhimõtetest (09.03.2017).

Hindamisotsuse ettevalmistamisel **kasutati**:

- hindamisotsust nr 548, 30.12.2011 „Avalikke ülesandeid täitvate asutuste või isikute, kelle tegevuse käigus võib tekkida arhivaale, väljaselgitamine“;
- asutusepõhised hindamisotsuseid;
- andmekogude veebilehti;
- RIHAs registreeritud andmekogude ja infosüsteemide kirjeldusi.

2.2 HINDAMISE KÄIK

Hindamise käigus

1) selgitati välja riigi olulised tegevusvaldkonnad:⁹

- välis- ja julgeolekupoliitika ning riigikaitse;
- majanduspoliitika, riiklikud investeeringud ja maksundus;
- demokraatia, riigivalitsemine ja kodanikuühiskond;
- haridus- ja teaduspoliitika;
- kultuur ja sport;
- integratsioon;
- keskkond ja energeetika;
- kohalikud omavalitsused ja regionaalpoliitika;
- maaelu;
- siseturvalisus ja õigusruum;
- sotsiaalpoliitika ja tervishoid.

2) Täpsustati käesoleva hindamisotsuse p 1.2.3 andmekogud, mille suhtes hindamist rakendatakse, sh eraldati hindamise alt väljajäävad RIHAs registreeritud standardlahendused, teenuseid vahendavad süsteemid ning teiste avalike arhiivide hindamispädevuse alla kuuluvad andmekogud ja infosüsteemid.

3) Analüüsiti hindamisele kuuluvaid andmekogusid ja valiti välja riigi funktsioneerimiseks **oluline inforessurs** kesksete andmekogude näol, mida peetakse üldistes huvides riigi kõige olulisemate ülesannete täitmiseks kolmes valdkonnas:

- rahvastik;
- territoorium;
- suverääanne riigivõim.

Nimetatud valdkonnad katavad riigi põhiressursid. Riigi põhiressursse dokumenteerivaid andmekogud eristuvad oma olulisusega muudest, valdavalt jooksvaid, rutiinse iseloomuga

---

⁹ Vabariigi Valitsuse eesmärgid ja valdkonnad. <https://www.valitsus.ee/et>

ülesandeid dokumenteerivatest andmekogudest ja käesoleva hindamisotsusega antakse neile arhiiviväärtus. Nimetatud andmekogude kogumine, säilitamine ja kasutusse andmine lubab Rahvusarhiivil oma arhiiviseadusest tulenevaid ülesandeid kõige paremini täita.

Riigi funktsioone täidavad põhiseaduslikud institutsioonid ja ministriumid oma valitsemisala asutustega ning kohalikud omavalitsused.

RIHAs registreeritud andmekogude hindamisel ja hindamisotsuse **ettevalmistamisel osalesid** riigiarhivaari nõunik Pille Noodapera, Tallinna kogumisosakonna juhataja Tiiu Kravtsev, hindamisvaldkonna juht-inspektor Külli Niidassoo, arhivaar-inspektor Eve Toomsar ning digitaalarhiivi asedirektor Kuldar Aas.

Rahvusarhiivi hindamiskomisjon arutas andmekogude hindamisega seotud küsimusi oma 31.01.2017, 27.02.2017, 05.06.2017 ja 12.10.2017 koosolekutel.

Rahvusarhiivi nõukoda kiitis hindamisotsuse kavandi heaks 19.06.2017.

3 HINDAMISOTSUS

Arhiiviväärtusega on RIHAs registreeritud andmekogud, mis sisaldavad andmeid riigi olulisemate ressursside kohta:

3.1 Rahvastik

- Eestis alaliselt elavad isikud ja nende kohta käivad peamised isikuandmed;
- Eesti kodakondsuse saanud, taastanud ja kaotanud isikute andmed;
- rahva tervis, meditsiinilised andmed ning andmed inimese sünni ja surma kohta;
- kalmistukultuuri ja matmiskoha andmed.

3.2 Territoorium

- maa väärtust, maa looduslikku seisundit ja maa kasutamist kajastavad andmed (sh riigipiiri, omavalitsuste halduspiiride ja katastriüksuste piiride, teistes riikides asuvate saatkonna territooriumide andmed);
- loodusressursside, looduspärandi, keskkonnaseisundi ja keskkonnategurite kohta käivad andmed (mets, veekogud, maavarad jm) ;
- põllumajanduse (põllumassiivid jms) kohta käivad andmed;
- kinnisasja (kinnisvara (sh riigile kuuluva), kinnistatud laevade ja nendega seotud asjaõiguste) omanike ja nende õiguste ja kohustuste kohta käivad andmed;
- andmed Eesti kohanimedele kohta.

3.3 Õigusaktid

- ametlikus võrguväljaandes avaldatud õigusaktid;
- õigusaktide eelnõud.

3.4 Õigusemõistmine

- kohtulahendid.

3.5 Eestis registreeritud juriidilised isikud

- äriühingud;
- riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused, põhiseaduslikud institutsioone teenindavad asutused ja kohtuasutused;
- sihtasutused ja mittetulundusühingud;
- välisriigi ja rahvusvahelised organisatsioonid.

3.6 Ehitised ja rajatised

- ehitatavate ja kasutusel olevate ehitiste andmed;
- teede, raudteede, sadamate kohta käivad andmed;
- riigi kaitse all olevad mälestiste andmed.

3.7 Tööstusomand

- andmed patentide, kasulike mudelite, tööstusdisainilahenduste ja muu tööstusomandi eseme ja selle õiguse kohta.

3.8 Haridus ja teadus

- andmed õppeasutuste, õpetajate, õpilaste, üliõpilaste ja õppejõudude, õppekavade ning õppe läbiviimise õigust tõendavate dokumentide kohta;
- andmed teadus- ja arendustegevusega seotud asutuste, isikute, projektide ja tulemuste kohta.

Arhiiviväärtusega andmekogude (andmebaasi osa) loetelu hetkeseis on toodud käesoleva hindamisotsuse **Lisas nr 1**.

4. HINDAMISOTSUSE RAKENDAMINE

4.1 Hindamisotsuse **Lisas nr 1** toodud arhiiviväärtusega andmekogu vastutav ja/või volitatud töötleja annab andmekogu Rahvusarhiivile üle vastavalt arhiiviseaduse paragrahvi 8 lõigetele 1 ja 3 arhiivieeskirja paragrahvides 15 ja 16 esitatud korras.

4.2 Arhiiviväärtusega andmekogu registritoimikud vm andmekogu andmete aluseks olevad **paberkaandjal arhiiviväärtusega dokumendid**, mis on arhiiviväärtuslikuks hinnatud asutusepõhise hindamisotsusega, antakse Rahvusarhiivile **vastava asutusepõhise hindamisotsuse alusel**.

4.3 Rahvusarhiiv viib hindamisotsuse **Lisas 2** toodud (asutusepõhised) hindamisotsused vastavusse käesoleva hindamisotsusega.

4.4 Käesolev hindamisotsus rakendub **Lisas 2** nimetatud andmekogudele tagasiulatuvalt.

4.5 Asutus, kelle kohta käivat hindamisotsust andmekogu osas on muudetud, viib vastavad parandused sisse oma liigitusskeemi, asendades viite endisele hindamisotsusele viitega käesolevale hindamisotsusele.

4.6 Käesoleva hindamisotsuse Lisas 1 toodud arhiiviväärtusega andmekogude Rahvusarhiivile üleandmise ettevalmistamisel täpsustatakse andmekogu alamregistrite ja muu dokumentatsiooni koosseisu koostöös asutusega.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Vares
Rahvusarhiivi hindamiskomisjoni esimees

LISAD:

Lisa nr 1: Arhiiviväärtusega andmekogud (03.10.2017 seisuga).

Lisa nr 2: Varasemate hindamisotsuste osade kehtetuks tunnistamine ja/või asendamine.